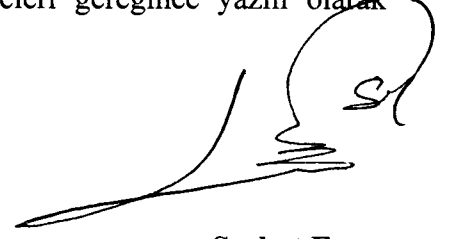

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2014 yılında Diyarbakır'ın Kulp ilçesi Hamzalı Mahallesi ile Batman'ın Sason ilçesi Dicle Havzası arasında Zori çayı üzerinde yapılması planlanan Metin HES (Kayser Barajı) projesi için "ÇED Olumlu Kararı" vermiş, bu karara ilişkin bölgede yaşayan ve projeden etkilenen köylülerin Diyarbakır ve Batman İdare Mahkemelerine açmış oldukları dava sonucunda Diyarbakır ve Batman İdare Mahkemeleri malzeme ocakları, kırma eleme tesisi ve beton santrali projesi kapsamında hazırlanan imar planlarının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle projeyi ve hazırlanan "ÇED Olumlu Kararı"nı iptal etmiştir.

Metin HES (Kayser Barajı) projesi Diyarbakır'ın Kulp ilçesi ve Batman'ın Sason ilçesi sınırlarında Zori Çayı üzerinde yer almaktadır. Yapılacak barajın gövdesi ve göl aynası sınırları içerisinde orman arazileri, tarım alanı olarak kullanılan özel mülk arazileri, kısmen yerleşim alanları da bulunurken, baraj aksı/baraj gövde yeri ve göl alanında ise Kulp ilçesine bağlı Kayahan, Ayhan ve Hamzalı mahalleleri taşınmazları (orman arazisi ve özel mülkler) ile Sason ilçesi, Yücebağ/yıldız köyü, Çağlı köyü, Heybeli köyü ve Balbaşı köyü arazileri (orman arazisi ve özel mülkler) bulunmaktadır.

Batman İdare Mahkemesi 14 Kasım 2022 tarihli kararında Sason İlçesi Dicle Havzası – Zori Çayı üzerinde yapılması planlanan Metin HES (Kayser Barajı)'nın faaliyete geçmesiyle yüksek oranda buharlaşma sebebiyle toprağın tuz oranı artarak verimliliğin azalacağı, temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan Sason ilçesindeki HES projesiyle ilçedeki tarım ve hayvancılığın olumsuz etkileneceği, havzanın içme ve kullanma suyunun kaynağını oluşturan Zori Çayının atık suların karışmadığı temiz bir kaynak olduğu ve kendine özgü spesifik balık türlerini de barındırması hasebiyle korunması gerekli canlı türlerinin habitat bütünlüğü ve biyolojik çeşitliliği bakımından risk altında olacağı, kaynak suyunun proje kapsamında kullanılması ile kirliliğin önüne geçilemeyeceği ve içme suyu olarak kullanma imkanının kalmayacağı belirtmiştir. Ayrıca mahkeme tarihi çeşme ve köprü kalıntılarının proje sahasında yer alması sebebiyle kültürel mirasın yok olacağı, yapımı planlanan HES projesi zemin yapısını değiştireceğinden, aşırı yağmurların sel ve su basmalarını beraberinde getirerek yerleşim yerleri ile tarım arazilerini etkileyeceği ve doğal dengeyi bozacağı, nihayetinde dava konusu imar

planlarının şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun olmadığı belirtmiştir.

Diyarbakır İdare Mahkemesi ise geniş bir alanda yapılacak inşaat çalışmalarının ve patlamadan kaynaklı olarak bölgeye yayılacak toz emisyon miktarlarının olası çevreye etkilerinin tam olarak değerlendirilmemiş olması; ÇED raporunda, projenin etki alanında kalan tarla ve bahçe tarımı yapılan araziler üzerine olumsuz etkilerinin yeterince incelenmemesi, bölge hayvancılığı üzerindeki olumsuz etkiler ile alınacak önlemlere yer verilmemesi, proje inşası sırasında yapılacak patlatmalar ve malzeme nakliyesinden kaynaklanan toz oluşumunun tarımsal üretim miktarı ve tarım ürünleri kalitesi üzerine etkilerinin değerlendirilmemesi ve bölge halkının mağduriyetlerinin yeterince dikkate alınmaması nedeniyle 31 Mart 2023 tarihli kararında "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" raporunun iptaline karar vermiştir.

Ancak Diyarbakır ve Batman İdare Mahkemeleri kararına rağmen 6 Eylül 2023 tarihinde Diyarbakır Valiliği'ne ait resmi internet sayfasından yapılan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü-ÇED Olumlu Kararının Askıda İlan Edilmesi Hk adlı duyuruyla bakanlığın proje için yeni ÇED olumlu kararı çıkardığı görülmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Diyarbakır'ın Kulp ile Batman'ın Sason ilçeleri arasındaki Zori Çayı üzerinde yapılması planlanan Metin HES projesi için Diyarbakır ve Batman İdare Mahkemelerinin iptal kararları varken, neden bakanlığınız yeniden ÇED sürecini başlatmıştır?
- 2- Diyarbakır'ın Kulp ve Batman'ın Sason ilçesinde yaşayan halkın projeye karşı olmasına rağmen ve mahkemelerce kamu yararına uygun olmadığı kararı verilen projenin ısrarla yapılmak istenmesinin gerekçesi nedir?
- 3- Santralin faaliyete geçmesi durumunda oluşacak yüksek buharlaşma sebebiyle toprağın tuz oranının artarak verimliliğinin azalacağı, bölgenin temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığın olumsuz etkileneceği, havzanın içme ve kullanma suyunu kirleteceğini ve spesifik balık türlerinin yok olacağını biliyor musunuz?
- 4- 2872 sayılı Çevre Kanunu'na da aykırı olan bu projenin iptal edilmesi için bakanlık olarak bir girişimde bulunacak mısınız?
- 5- Proje alanı içerisinde bulunan kültürel miras olan tarihi çeşme ve köprü kalıntılarını yok edecek, zemin yapısını değiştireceğinden aşırı yağmurların sel ve su basmalarını beraberinde getirerek yerleşim yerlerini ve doğal dengeyi bozacak, şehircilik ilkelerine ve planlama esaslarına aykırı bu projeye onay veren bakanlığınıza bağlı kurum ve kişiler hakkında idari soruşturma başlatacak mısınız?
- 6- Projenin yaratacağı ekolojik kısımların ve yaşanacak mağduriyetlerin yerinde araştırılması için bakanlığınızca uzmanlardan oluşan bir heyetin görevlendirilmesi noktasında bir çalışmanız olacak mıdır?